

Wyposażenie gospodarstw domowych

20 lat Fundacji CBOS 1997–2017

Od 11 kwietnia 1997 r., od wejścia w życie ustawy z dnia 20 lutego 1997 r. o fundacji Centrum Badania Opinii Społecznej, **CBOS DZIAŁA JAKO FUNDACJA.**

Dwadzieścia lat w życiu politycznym, społecznym i w życiu fundacji to dużo. Wiele się przez ten czas zdarzyło.

CBOS ZREALIZOWAŁ

836

badania

REZULTATY BADAŃ STATUTOWYCH UDOSTĘPNILIŚMY
SPOŁECZEŃSTWU, MEDIOM, INSTYTUCJOM PUBLICZNYM
I ORGANOM PAŃSTWOWYM W POSTACI

3735

komunikatów

PRACOWAŁO DLA NAS

3600

ankieterów

PRZEBADALIŚMY PONAD

1 000 000

respondentów

Naszym czytelnikom, naszym respondentom i sobie życzymy kolejnych lat owocnych i inspirujących badań, upowszechniania płynącej z nich wiedzy o społeczeństwie, a także popularyzacji dorobku fundacji CBOS.

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

W jednym z naszych ostatnich sondaży¹, po sześciu latach przerwy, powróciliśmy do problematyki wyposażenia gospodarstw domowych. Zapytaliśmy badanych o posiadanie lub dostęp do dwudziestu trzech dóbr materialnych oraz usług, w tym artykułów gospodarstwa domowego, sprzętu elektronicznego oraz pewnych dóbr luksusowych. O korzystaniu z większości z nich pytaliśmy również w ubiegłych latach, dzięki czemu możemy monitorować, jak zmienia się standard wyposażenia gospodarstw domowych. Interesowało nas również, czy brak określonych dóbr w gospodarstwie domowym wynika raczej z braku takiej potrzeby czy też z innych przyczyn, np. finansowych.

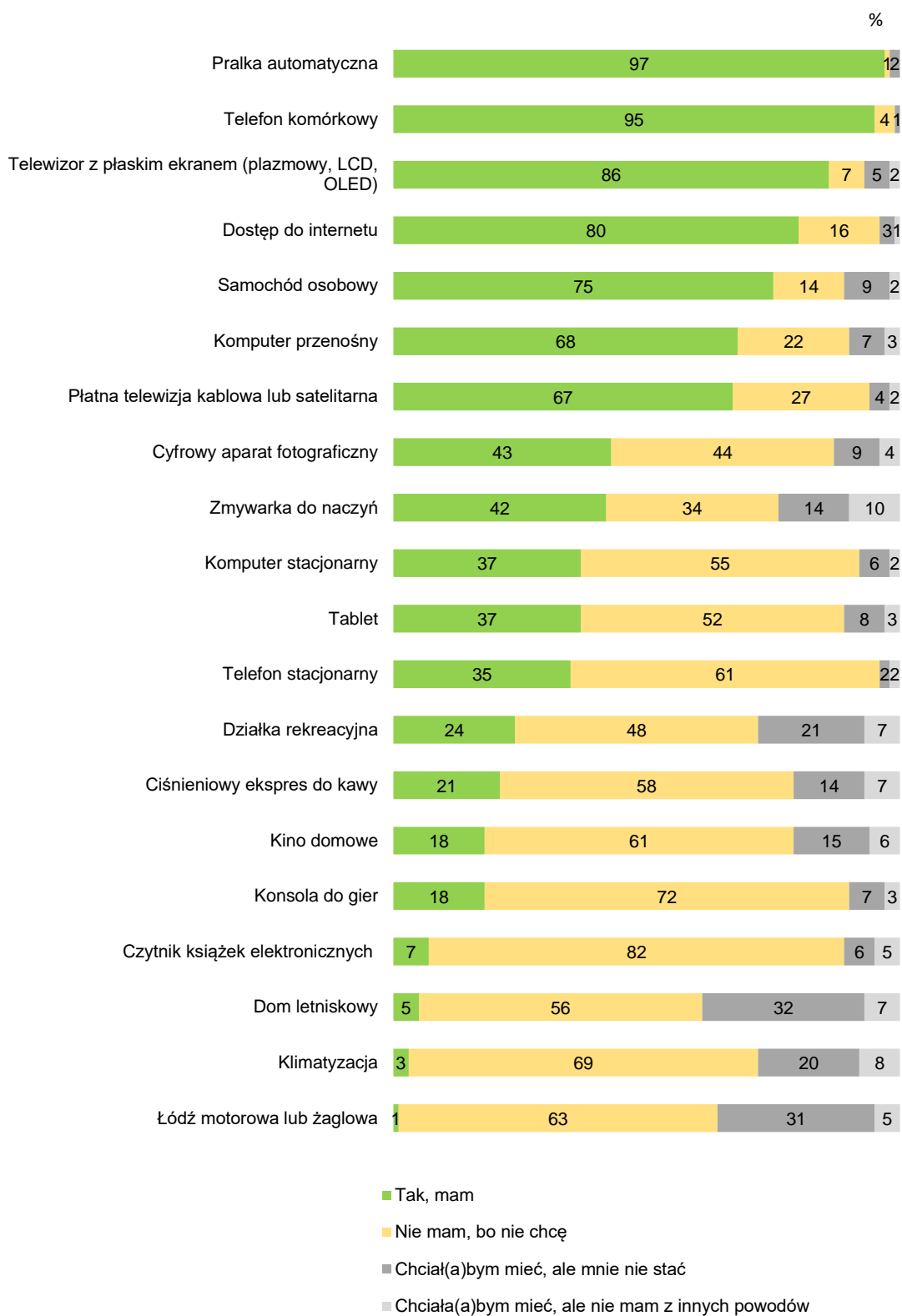
Spośród uwzględnionych w sondażu urządzeń, najpowszechniejszym jest pralka automatyczna. Niemal wszyscy (97%) mają ten sprzęt w swoim domu. Posiadanie tego dobra tylko w niewielkim stopniu jest zróżnicowane społeczne, choć można zauważyć, że częściej niż pozostali o braku pralki mówią respondenci najgorzej wykształceni, o najniższych dochodach na osobę, najgorzej oceniający warunki materialne swoich gospodarstw domowych, trochę częściej także najstarsi respondenci oraz mieszkańcy wsi.

Niewiele mniej badanych ma w swoim gospodarstwie domowym telefon komórkowy (95%). Telefony komórkowe są znacznie bardziej powszechne niż stacjonarne, które posiada w swoim domu mniej więcej co trzeci ankietowany (35%). Posiadanie telefonów komórkowych jest tylko w niewielkim stopniu zróżnicowane społeczne. Najczęściej nie posiadają go, na ogół z własnego wyboru, osoby najstarsze (w wieku 65 lat i więcej), choć i wśród nich ogromna większość posiada w swoich gospodarstwach domowych komórki (82%). Z kolei telefony stacjonarne częściej niż pozostali posiadają starsi respondenci, znajdujący się w lepszym położeniu materialnym, absolwenci wyższych uczelni, mieszkający w największych miastach.

Ogromna większość ankietowanych ma w swoim domu telewizor z płaskim ekranem (86%), a mniej więcej dwie trzecie (67%) korzysta z płatnej telewizji kablowej lub satelitarnej. Posiadanie tego rodzaju dóbr i usług częściej deklarują badani znajdujący się w lepszym położeniu materialnym.

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (327) przeprowadzono metodą wywiadów bezpośrednich (face-to-face) wspomaganą komputerowo (CAPI) w dniach 17–24 sierpnia 2017 roku na liczącej 1009 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

RYS. 1. Dobra materialne i usługi w gospodarstwach domowych

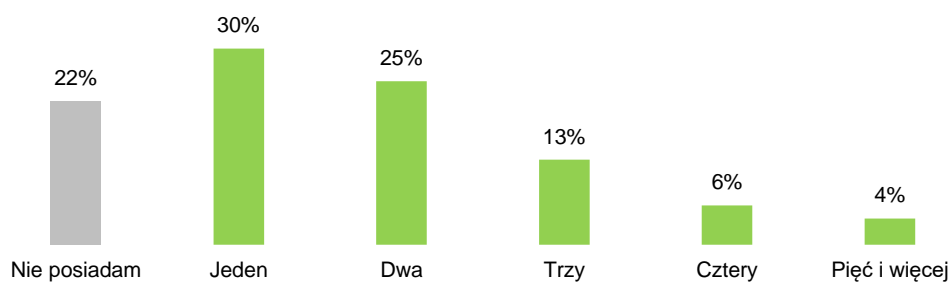

Cztery piąte badanych (80%) ma dostęp do internetu. Dostęp do internetu w swoim gospodarstwie domowym zadeklarowali praktycznie wszyscy w wieku 18–44 lata (96%–98% w zależności od kategorii wiekowej), absolwenci wyższych uczelni (95%), a także ogromna większość mieszkańców największych miast (87%) oraz badanych zadowolonych z warunków materialnych swoich gospodarstw domowych (89%). Z kolei wyraźnie rzadziej dostęp do internetu mają najstarsi respondenci, z wykształceniem podstawowym lub gimnazjalnym, niezadowoleni z warunków materialnych swoich gospodarstw domowych, a trochę rzadziej – mieszkańcy wsi.

Ponad dwie trzecie ankietowanych ma w swoim gospodarstwie domowym komputer przenośny (68%), znacznie mniej komputer stacjonarny lub tablet (po 37%). W sumie 78% badanych ma w swoim gospodarstwie domowym komputer stacjonarny, przenośny lub tablet, przy czym 30% respondentów zadeklarowało, że ma jeden z tych sprzętów, 25% – że dwa, a 23% – że trzy lub więcej. Największa liczba tego typu urządzeń przypadająca na osobę powyżej 6 roku życia w gospodarstwie domowym występuje w gospodarstwach domowych badanych w wieku 35–44 lata, absolwentów wyższych uczelni, mieszkańców największych miast. W tych grupach praktycznie jeden komputer lub tablet przypada na domownika powyżej 6 roku życia. Wyposażenie w komputery i laptopy jest dosyć silnie zróżnicowane społecznie. Liczba komputerów lub tableatów przypadających na osobę powyżej 6 roku życia w gospodarstwie domowym rośnie wraz z wielkością miejscowości zamieszkania, poziomem wykształcenia oraz zadowoleniem z materialnych warunków życia.

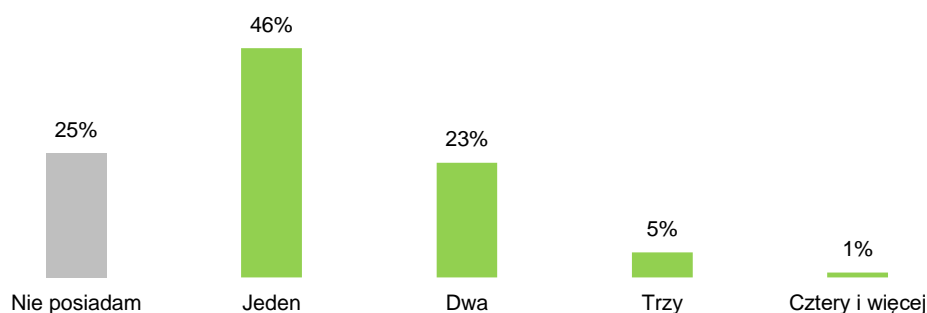
CBOS

RYS. 2. Ile komputerów i tableatów jest łącznie w Pana(i) gospodarstwie domowym?

Trzy czwarte respondentów (75%) ma w swoim gospodarstwie domowym samochód, przy czym blisko połowa (46%) ma jeden samochód, prawie co czwarty (23%) – dwa, a relatywnie niewielu – trzy lub więcej (6%). Brak samochodu w gospodarstwie domowym najczęściej deklarują najstarsi ankietowani (44%), z wykształceniem podstawowym lub gimnazjalnym (49%), niezadowoleni z warunków materialnych swoich gospodarstw domowych (71%). Z kolei najczęściej samochodów w przeliczeniu na osobę dorosłą w gospodarstwie domowym przypada w grupie badanych w wieku 25–44 lata, najlepiej wykształconych, znajdujących się w dobrym położeniu materialnym.

RYS. 3. Ile samochodów jest w Pana(i) gospodarstwie domowym?

Ponad dwie piąte ankietowanych posiada w swoim gospodarstwie domowym cyfrowy aparat fotograficzny (43%). Najczęściej są to badani lepiej wykształceni, mieszkający w największych miastach, zadowoleni z warunków materialnych swoich gospodarstw domowych, młodszy – do 45 roku życia.

Zbliżona liczba badanych (42%) ma w swoim domu zmywarkę. Sprzęt ten w swoim gospodarstwie posiada ponad połowa respondentów z wykształceniem wyższym, ankietowanych w wieku 25–44 lata, badanych o najwyższych dochodach na osobę, zadowolonych z własnego położenia materialnego.

Blisko co czwarty respondent deklaruje, że jego gospodarstwo domowe ma działkę rekreacyjną (24%), a mniej więcej co piąty – ciśnieniowy ekspres do kawy (21%), kino domowe (18%) lub konsolę do gier (18%).

Relatywnie niewielu posiada dobra takie jak: czytnik książek elektronicznych (7%), klimatyzacja (3%), łódź motorowa lub żaglowa (1%). Również nieliczna grupa respondentów zadeklarowała, że ich gospodarstwo posiada domek letniskowy (5%). Z analizy zróżnicowań społeczno-demograficznych wynika, że są to najczęściej mieszkańcy największych, ponadpółmilionowych miast (13%).

Nieposiadanie danego sprzętu w gospodarstwie domowym może wynikać bądź z braku takiej potrzeby, bądź z innych przyczyn, np. finansowych. Które z dóbr są szczególnie pożądane, a na które badani nie mogą sobie pozwolić ze względów finansowych? Blisko co trzeci badany chciałby mieć dom letniskowy (32%), łódź motorową lub żaglową (31%), a co piąty działkę rekreacyjną (21%) oraz klimatyzację (20%), lecz ich na to nie stać, choć relatywnie wielu nie ma tych dóbr z wyboru – gdyż ich po prostu nie chce. Podkreślić należy, że w zasadzie w przypadku wszystkich uwzględnionych dóbr i usług (z wyjątkiem pralki automatycznej) częściej deklarowaną przyczyną nieposiadania jest brak takiej potrzeby niż brak środków finansowych. Przewaga ta jest największa w przypadku takich dóbr jak: telefon stacjonarny (ponad 30-krotna), czytnik książek elektronicznych (14-krotna), konsola do gier (10-krotna) – można zatem powiedzieć, że te dobra są stosunkowo mało pożądane, a przewaga najmniejsza – w przypadku telewizora z płaskim ekranem (ok. 1,5-krotna), samochodu osobowego (ok. 1,5-krotna), domu letniskowego (ok. 2-krotna), łodzi motorowej lub żaglowej (2-krotna) oraz zmywarki do naczyń (ok. 2,5-krotna).

Interesowało nas także, jak wielu Polaków posiada w swoim domu książki, płyty i filmy. Ponad dwie piąte badanych (44%) ma w swoim gospodarstwie domowym zbiór książek drukowanych lub elektronicznych – powyżej 50 sztuk, ponad jedna trzecia (36%) ma zbiór płyt CD z muzyką – powyżej 20 sztuk, a co czwarty ma w swoim domu zbiór płyt DVD lub Blu-ray z filmami – powyżej 20 sztuk. Można zauważyć, że zdecydowanie częściej badani nie posiadają tych dóbr z wyboru niż z przyczyn finansowych.

TABELA 1

Czy ma Pan(i) w swoim gospodarstwie domowym następujące dobra i przedmioty:	Tak, mam	Nie mam, bo nie chcę mieć	Chciał(a)bym mieć, ale mnie nie stać	Chciał(a)bym mieć, ale nie mam z innych powodów
	w procentach			
– zbiór książek drukowanych lub elektronicznych – powyżej 50 sztuk (poza podręcznikami szkolnymi)	44	44	7	5
– zbiór płyt CD z muzyką – powyżej 20 sztuk	36	54	6	4
– zbiór płyt DVD lub Blu-ray z filmami – powyżej 20 sztuk	25	65	6	4

Posiadanie dóbr kultury, takich jak książki, płyty i filmy, zależne jest od poziomu wykształcenia, położenia materialnego oraz wielkości miejsca zamieszkania. Częściej niż pozostali zbiory książek, płyt i filmów posiadają absolwenci wyższych uczelni, badani zadowoleni z warunków materialnych swoich gospodarstw domowych, a także mieszkańcy największych miast. W przypadku płyt kompaktowych oraz płyt DVD istotny jest również wpływ wieku – posiadanie płyt z muzyką w swoim gospodarstwie domowym ponadprzeciętnie często deklarują badani w wieku 18–24 lata, natomiast płyt z filmami ankietowani w wieku 35–54 lata.

TABELA 2

Czy ma Pan(i) w swoim gospodarstwie domowym następujące dobra i przedmioty:	Odpowiedzi twierdzące według terminów badań									
	I 1996	II 1997	II 1998	IV 1999	VI 2002	I 2004	VI 2007	III 2010	III 2011	VIII 2017
	w procentach									
– pralkę automatyczną	62	63	70	70	78	77	86	91	92	97
– telefon komórkowy	-	2	5	12	48	57	78	84	86	95
– telewizor z płaskim ekranem (plazmowy, LCD, OLED)**	-	-	-	-	-	-	-	34	42	86
– dostęp do internetu	-	-	-	-	-	-	37	58	63	80
– komputer przenośny (notebook)	-	-	-	-	-	-	-	32	35	68
– jeden samochód osobowy	43	47	44	48	-	49	52	47	47	46
– cyfrowy aparat fotograficzny	-	-	-	-	4	5	30	47	52	43
– zmywarkę do naczyń	1	3	4	3	5	7	9	16	18	42
– komputer stacjonarny*	13	13	14	17	30	37	52	54	53	37
– telefon stacjonarny	39	47	57	63	77	77	71	62	57	35
– co najmniej dwa samochody osobowe	5	4	6	7	-	8	7	16	19	29

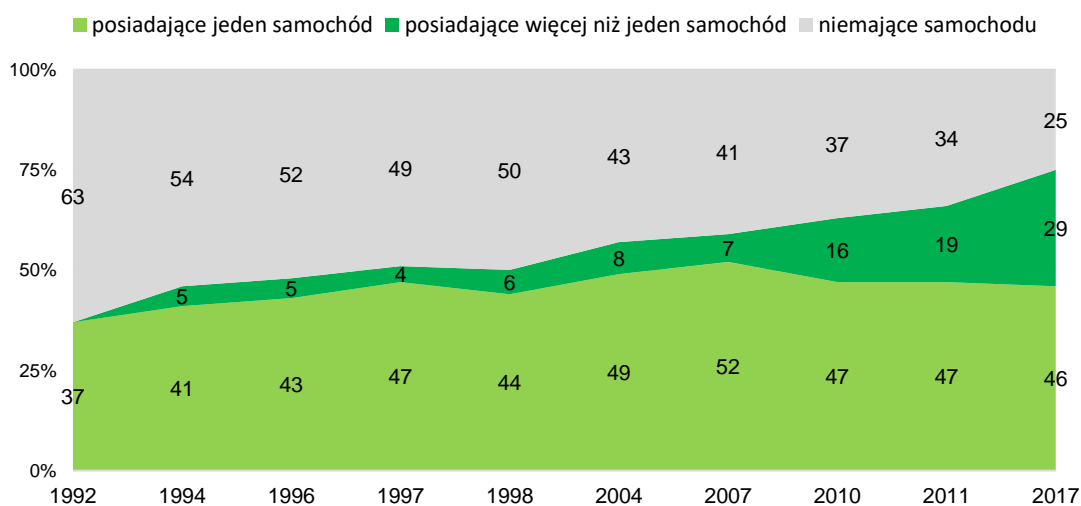
* W latach 1996 – 2007 pytaliśmy o sam komputer, bez podziału na komputery stacjonarne i przenośne. Ze względu na to, że w tamtych latach posiadanie komputera oznaczało przeważnie posiadanie jego stacjonarnej wersji, w tabeli umieściliśmy je właśnie w tej kategorii

** W latach wcześniejszych pytaliśmy o telewizor plazmowy lub LCD

W ciągu ostatnich sześciu lat odnotowaliśmy bardzo znaczące zmiany w wyposażeniu gospodarstw domowych. Ponad dwukrotnie wzrósł odsetek badanych deklarujących posiadanie zmywarki do naczyń (z 18% do 42%), podobny wzrost zarejestrowaliśmy w przypadku telewizorów z płaskim ekranem (wzrost z 42% do 86%). Natomiast blisko dwukrotnie zwiększył się odsetek ankietowanych posiadających w swoim gospodarstwie domowym komputer przenośny (z 35% do 68%), przy jednoczesnym bardzo wyraźnym spadku liczby posiadających komputery stacjonarne (z 53% do 37%). Od 2011 roku znacząco przybyło respondentów deklarujących posiadanie w swoim gospodarstwie domowym co najmniej dwóch samochodów osobowych (z 19% do 29%), a odsetek posiadających jeden samochód w zasadzie się nie zmienił (47% w roku 2011, obecnie – 46%). Warto zaznaczyć, że w ciągu ostatnich dwudziestu pięciu lat, od kiedy monitorujemy tę kwestię, bardzo wyraźnie zmniejszył się odsetek badanych niemających w swoim gospodarstwie domowym samochodu.

CBOS

RYS. 4. Gospodarstwa domowe:

W ciągu ostatnich sześciu lat przybyło posiadających w gospodarstwie domowym dostęp do internetu (z 63% do 80%), a także telefony komórkowe (z 86% do 95%), przy jednoczesnym bardzo wyraźnym spadku odsetka posiadających telefony stacjonarne (z 57% do 35%). Niewielki wzrost odnotowaliśmy również w przypadku dobra bardzo powszechnie występującego – pralki automatycznej (z 92% do 97%).

Jeśli chodzi o spadki, to poza już wymienionymi – dotyczącymi telefonów i komputerów stacjonarnych – zmniejszył się także odsetek badanych posiadających cyfrowe aparaty fotograficzne (z 52% do 43%), co wiązać należy prawdopodobnie z upowszechnieniem dobrej jakości aparatów fotograficznych w telefonach komórkowych.

TABELA 3

Wyposażenie gospodarstw domowych w księgozbiory i płyty	Wskazania respondentów według terminów badań						
	1998	1999	2002	2004	2007	2011	2017
	w procentach						
Zbiór książek drukowanych lub elektronicznych – powyżej 50 sztuk (poza podręcznikami szkolnymi)*	33	35	36	35	37	54	44
Zbiór płyt kompaktowych z muzyką – powyżej 20 sztuk	7	17	32	37	38	48	36

*W poprzednich latach pytaliśmy o zbiór książek powyżej 50 sztuk (poza podręcznikami szkolnymi), w tym roku uwzględniliśmy również książki elektroniczne.

W ciągu ostatnich sześciu lat zmalała liczba badanych deklarujących posiadanie zbioru 50 sztuk książek (z 54% do 44%), pomimo że w pytaniu uwzględniliśmy również książki elektroniczne. Zmniejszył się także odsetek respondentów posiadających w swoim gospodarstwie domowym zbiór płyt kompaktowych z muzyką – powyżej 20 sztuk (z 48% do 36%). Może to świadczyć o zmianie sposobu korzystania z tego typu dóbr kultury, związanej z rozwojem usług pozwalających np. na czytanie książek czy słuchanie muzyki bez konieczności ich zakupu, a także z rozwojem innych rozwiązań i nośników (niż płyty kompaktowe) służących do przechowywania muzyki.

Zdecydowana większość badanych ma obecnie w swoim gospodarstwie domowym komputer bądź tablet, dostęp do internetu, telefon komórkowy, samochód osobowy czy też telewizor z płaskim ekranem. W ciągu ostatnich sześciu lat bardzo znacząco zwiększył się odsetek ankietowanych posiadających w swoim gospodarstwie domowym zmywarkę, telewizor z płaskim ekranem, a także komputer przenośny. Przybyło także respondentów mających dostęp do internetu oraz telefon komórkowy. W tym czasie zwiększył się również odsetek badanych deklarujących posiadanie w swoim gospodarstwie domowym samochodu, w tym bardzo znacząco przybyło deklarujących posiadanie co najmniej dwóch aut.

W ciągu ostatnich sześciu lat odnotowaliśmy bardzo duże zmiany w wyposażeniu gospodarstw domowych, świadczące z jednej strony o wzroście ich zamożności, z drugiej zaś o większej dostępności niegdyś relatywnie drogich, zaawansowanych technologicznie urządzeń. Wyniki badań odzwierciedlają również zmiany w sposobie użytkowania poszczególnych sprzętów. Urządzenia stacjonarne – komputery i telefony – są zastępowane przez urządzenia mobilne – laptopy, tablety i komórki. Natomiast rozwój i upowszechnienie satysfakcjonującej jakości aparatów fotograficznych w smartfonach przyczynił się, jak można przypuszczać, do spadku popularności aparatów cyfrowych.

Opracowała

Małgorzata Omyła-Rudzka